

Socialdepartementet

Ett trygghetssystem för alla (SOU 2023:30)

Bakgrund

Svenska ILO-kommittén har genom remiss den 22 september 2023 (S2023/02066) ombetts att yttra sig över betänkandet *Ett trygghetssystem för alla* (SOU 2023:30).

Utredningens förslag i korthet

Utredningens uppdrag har sammanfattningsvis varit att se över regelverket för sjukpenninggrundande inkomst (SGI) i syfte att åstadkomma ökad trygghet och förutsebarhet för den försäkrade samt stärkt kvalitet och effektivitet i handläggningen. En anledning till översynen har varit att dagens regelverk inte ansetts vara fullt ut anpassat till aktuella förhållanden på arbetsmarknaden med en stor variation av anställnings- och uppdragsformer.

Betänkandet innehåller omfattande redogörelser av socialförsäkringens utformning och konstruktionen för fastställande av SGI i dag samt ett stort antal förslag och bedömningar. Utredningen uttrycker att förslagen, om de genomförs, kommer att innebära relativt genomgripande förändringar angående hur SGI fastställs och får bedömas som en stor strukturreform. Utredningens huvudsakliga förslag kan sammanfattas enligt följande.

SGI ska beräknas utifrån historiska inkomster i de flesta situationer

Enligt nuvarande reglering bestäms SGI utifrån en förväntad framtida inkomst som ska antas finnas under de kommande sex månaderna.

Enligt utredningen är det nuvarande systemet inte anpassat till de växande grupperna av personer med atypiska anställningar, såsom anställningar inom gig-ekonomin, vilka kan innebära varierande inkomster och kortare anställningar hos flera arbetsgivare.

Utredningen föreslår därför att SGI i stället i de flesta situationer ska bestämmas utifrån historiska inkomster med en ramtid om tolv

månader för anställda. Det ska dock även finnas möjlighet att i vissa fall bestämma SGI utifrån aktuella inkomster. Anledningen till att även aktuella inkomster ska kunna beaktas är att vissa grupper annars skulle få ett för svagt skydd, tex. nyutträdna på arbetsmarknaden.

Kvalifikationstiden ska vara en månads arbete

I de fall SGI ska fastställas utifrån aktuella inkomster ska kvalifikationstiden enligt förslaget vara en månads arbete. Enligt utredningen innebär detta en lättning från dagens regler där den enskilde ska antas ha inkomster under sex månader eller att inkomsterna är årligen återkommande.

En ny konstruktion för att skydda SGI

Med utgångspunkt i de situationer som omfattas av dagens SGI-skydd föreslår utredningen en ny konstruktion av skyddet utformad för att passa övriga delar av utredningens förslag, kallad *skyddad inkomst*. Den nya konstruktionen går ut på att kompensatoriska fiktiva inkomster läggs till månader som har inkomstbortfall på grund av skyddsvärda situationer. Tillsammans med utredningens förslag om att fastställa SGI utifrån historiska inkomster baserat på olika ramtider menar utredningen att detta kommer att innebära att en enskild inte kan förlora hela sin SGI från en dag till en annan utan att det i stället sker en utfasning.

Särskilda regler för kombinatörer

Utredningen lägger förslag på att inkomster ska läggas samman för personer som har inkomst av både anställning och näringsverksamhet, s.k. kombinatörer. Vissa justeringar ska dock göras efter sammanläggningen så att inte kombinatörerna blir under- eller överkompenserade.

Förslagets förhållande till ILO-konventioner

Betänkandet innehåller, tyvärr, inte någon analys av förslagets förenlighet med Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner. ILO-kommittén vill därför erinra om att det finns ett antal ILO-instrument som rör socialförsäkringsskydd och därmed aktualiseras i förhållande till utredningens förslag.

Inledningsvis kan nämnas *konvention (nr 102) angående minimistandard för social trygghet* som innehåller grundläggande bestämmelser om bl.a. socialförsäkringsförmåner.

Eftersom SGI ligger till grund för beräkningen av sjukpenning och livränta aktualiseras även *konvention (nr 128) om invaliditets-, ålders- och efterlevandeförmåner* och *konvention (nr 130) om läkarvård och kontanta sjukförmåner*, vilka innehåller bestämmelser om

kontantförmåner för inkomstbortfall på grund av arbetsoförmåga till följd av sjukdom.

Svenska ILO-kommitténs slutsats

Eftersom förslagen syftar till att tillgodose ett bättre socialförsäkringsskydd än i dag för vissa grupper samt skapa ett system som ger bättre trygghet och förutsebarhet för de försäkrade är ILO-kommitténs bedömning att förslagen inte bör strida mot Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner.

I beslutet i detta ärende har deltagit undertecknad ordförande Cathrine Lilja Hansson och ledamöterna Catharina Nordlander, Cecilia Mobach, Ola Brinnen, Anna Bergsten, Kristine Skår, Oscar Erneroth, Cyrene Martinsson Waern samt ersättaren José Perez Johansson.

Ärendet har handlagts av undertecknad sekreterare.

För Svenska ILO-kommittén

Cathrine Lilja Hansson
Ordförande

Sofia Rasmusson
Sekreterare